

Avskrift av "Fören. Smål.
Minnen:s saml.

ACC. N:R M. 9090: 1-15.

Landskap: Småland Upptecknat av: Ernst Agnér
Härad: Sunnerbo Adress: _____
Socken: Rysby Berättat av: fm B.
Uppteckningsår: 1888 Född år _____ i _____

Visor. s. 1-11.

Härfur som pinade sina tjänare. s. 12-15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

Avskrift ur "Fören.Smål.

ACC. NR. ^{M.} 9090:1.

Minnen":s saml.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: Ernst Agnér

Härad: *Sunneds* Adress:

Socken: Ryssby Berättat av Fru R.

Uppteckningsår: 27/7 -88 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Silfverbältet. (Gammal visa)

(Svarvare Petterssons hustru)

Det var en söndagsmorgon
Jag skulle till kyrkan rida
Så fick jag fatt på bältet mitt
Som skinhte öfver värden vida
Ack väl o mej. Hej ro i land
Känner du mej och mina.

Och när jag kom till kyrkan fram
Så band jag hästen vid stätta
Så många som mitt bälte såg
De lötte på hatt och hätta.
Ack väl o mej. etc.

Och när jag kom i kyrkan in
Der var båd gamla och unga

Skriv endast på denna sida!

M. 9090:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så många som mitt bälte såg
De glömde båd läsa och sjunga.
Ack väl o mej. etc.

Och presten som för altart stod
Och skulle på knäna falla
Och när han fick mitt bälte se
Så började han och tralla.
Ack väl etc.

Och presten bjö mej stuta tolf
De voro alla hvita
Jag kunne inte ta för bältet mitt
Ja tötte det var för lite.
Ack väl etc.

Och kungen bjö mej dottern sin
Och halfva land och rike
Jag kunne inte ta för bältet mitt
Ja tötte det var för lite
Ack väl etc.

M. 9090:3.

Det var en måndasmorron
Jag blef så galen i tankar
Så bytte jag bort bältet mitt
För ett par gamla handskar.
Ack väl etc.

Det bältet var inte så mycket värt
Som folket kunde tänka
Det var inte annat än sillafjell
Vridet i videlänkar.
Ack väl etc.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift ur "Fören. Smål. Minnens" saml.

M. 9090:4
ACC. NR.

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Ernst Agnér*
Härad: *Sunnarbo* Adress:
Socken: *Rydbo* Berättat av
Uppteckningsår: *27/7 1888.* Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör Sissa. (Gammal visa.)

Kom min lilla Sissa du
Hör hvad jag begärer
Vill du bli min lilla fru
Vet att jag är kärer.
Du skall ock handskar, bok
Tro mig säkert det är nog
Kärlek är som våller
Att jag ~~staf~~ dig håller.

*Du skall ha båd handskar, bok.
Tro mig, säkert är det nok
Kärleken, som våller,
Att jag av dig håller.*

Hollands damast triumfant^x
Skall du få till kläder
Du skall blifva så galant
Tross^x som dina fäder.
Piga, dräng ska stå på tä
Göra allt hvad de förmå

^x Ett slags tjockt siden.

^{xx} Trots.

Skriv endast på denna sida!

M. 9090:5.

Alla skola springa
Liksom de hade vinga.

Du skall få mitt hjerta mä
Som af kärlek brinner
Och en son uppå ditt knä
Om jag så långt hinner
Dotter ock om jag förmår
Lofvar jag inom tu år
Kan du mer begära
Sissa lilla kära.

Vi ska bjuda spelemän
Som för oss skall spela
Vi ska bjuda Majas Sven
Ingenting skall fela
Tortor steker (oläsl.ord ?) slags mat
Skola läggas på silfverfat
Vin skall öfverflöda
Allra mest de röda.

Vi ska bjuda Lisabet
Hon kan vackert sjunga

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9090:6.

Hon kan dansa menuett
Så att golfvet runga
Caren (?) också hennes man
Han på liran spela kan
Håkan Per o Masse
Frans o Jöns o Lasse.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift ur "Föreningen
Smälands Minnens" saml.

ACC. NR. M. 9090:7

Landskap: Småland Upptecknat av: Ernst Agnér

Härad: Lunneds Adress:

Socken: Ryssby Berättat av

Uppteckningsår: 27/7 1888. Född år i

Uppteckningen rör Johannis Hustru. (Gammal visa).

Det bodde en man ibland alla
Uti de omyndigas land,
Johannes det lät han sig kalla,
Han hade from hustru för sann.

Johannes han gick sig åt skogen,
Han lade med röfvare råd.
Han skulle sin hustru bortsälja.
Hon gick med de sönerna två.

Johannes han gick sig åt hemmet
Och sade åt hustru sin:
"Kom vi skola gånga åt skogen
Och köpa de fete svin!".

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9090:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Jag orkar ej gånga åt skogen
Min tid han är alltför när".
"Jo, vi skola gå mycket sakta,
Vi skola gå sakta för sann."

När de voro komna åt skogen
Sade hustrun till mannen sin:
"Hvar har du de feta svinen
Som du skulle köpa hem?"

Johannes var så snar till att ropa
Allt som tillförne var sagt
De röfvare började löpa
och löpa med fullan fart.

Fram kom den äldste rövaren.
Han hade gyllen^x i hand.
"Sjelf skall du nu kläda af henne
Och sjelf binda henne vid trä."

Sjelf klädde han af henne,
Den oförskämde hund.

^xguldmynt

M. 9090:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På det hennes röst ej skulle höras,
Band han henne kafveln i mund.

Men herren som alla hjälper
Han hjälper i största nöd
Han skaffar fram de hundar
som deruppå kunde gö^Å.

Så kom der en ung herr ridande.
Han såg väl hvad der skulle ske.
Han såg denna fattiga qvinna
Naken och bunden vid trä.

Han tog sina sillbodd^Å knifvar,
Han skar de banden utå.
Hans ögon de runno så strida.
Kvisti pina kom han ihåg.

Han svepte sin kappa om qvinnan
Och lade 'na på sin ök.
Han förde 'na hem i sin kammar.
Hon var rätt så nära sin död.

Å skälla

ÅÅ silverbonade

M. 9090:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När åtta dar voro framgångna,
Hon födde de sönerna två,
Så lät han gå bud efter Johannes,
Och bad honom till sig gå.

När Johannes kom in i den kammar
Allt der den ungherrn låg:
"Hvar är nu din fromma hustru,
Jag bad henne med dig gå?"

Johannes var så snar till att ljuga,
Den oförskämde hund:
"Min hustru hon är afsomnad,
Hon lefver i himmelrik".

Den ungherrn tog Johannes vid handen,
Och bad honom med sig gå,
Så kommo de in i den kammar,
Allt der hans hustru låg.

"Fy skäms, du lede Johannes,
Fy skäms, du lede man,

M. 9090:11.

Din lön skall du få bekomma,
Om jag får lefva för sann."

Så togo de fatt på Johannes
Och lade honom bojor uppå,
Händer de skuro omsönder,
Hans hufvud de höggo utå.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift ur "fören.f.
Smäl.Minnen":s saml.
3:dje avd. sid.75-77.

ACC. NR. M. 9090:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Hjelmérus, Alfred
Härad: Sunneds Adress: _____
Socken: Ryssby Berättat av _____
Uppteckningsår: 1882 Född år _____ i _____

Uppteckningen rör Saga och historia.

Hvarje bygd har sina minnen från en förgangen tid. Orta finna vi dem under sägnens form förvandla sig till en blott yster lek för fantasien såsom sagorna om troll och bergkungar, om jättar, hvilka mot kyrkor slungat väldiga klippblock, om i sjöar sänkta kyrkklockor och mångfaldiga andra variationer, för hvilka sagor vi i de flesta fall ej hafva att söka någon verklig grund eller åtminstone ej kunna framtränga till den sanna. Men det finnes äfven sägner, som, oaktadt de bara en fantastisk drägt, dock omisskännligen hänvisa på något historiskt faktum, och det är en sådan saga jag här vill meddela. Den knyter sig kring en gammal sätesgård i Småland - Fylleskog i Ryssby socken - och tillhör, såsom vi snart skola finna, en jämförelsevis sen tid.

På den nämnda sätesgården bodde - så förtäljer sägnen - en stolt husfru, som där herskade med jernhård spira. Hon förtryckte sina underhafvande, utpressade deras sista skärf och

Skriv endast på denna sida!

M. 9090:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

behandlade dem såsom slafvar, för att icke säga som oskälige djur. Hvadan hon kommit visste ingen. Hon var okänd af alla i bygden och samtalde aldrig med någon af dess befolkning. Hon omgafs af en skara tjänare af samma främlingskaraktär. De voro hennes lydiga redskap och visade henne en till afguderi gränsande vördnad. Hon besökte aldrig kyrkan utan firade sin gudstjänst i sitt hem, och de, som voro väl underrättade, påstodo, att detta skeede vid ljussken, äfven om det var ljusan dag, och att den var åtföljd af de vidunderligaste ceremonier. Högst få hade någonsin sett denna kvinna, men de, som varit till tillfälle därtill, påstodo, att hon ej liknade andra människor hvarken till utseende eller klädedrägt. Det låg enligt folkets föreställning något demoniskt hos denna kvinna, och man antog förvisso, att hon stod i förbund med ondämagter. Så berättar man de sällsammaste saker, som under hennes regemente blifvit utförda. På en enda natt hade ett stort jordstycke blifvit med djävulens hjälp uppodladt, och åkern bär ännu idag hans namn. Här lefde och herskade under flera år denna husfru, som jag nämnt, utan beröring med befolkningen. Helt plötsligt försvann hon med hela sin omgifning, och man såg sedan aldrig något spår efter henne. Hvert hon dragit visste ingen, lika litet som hvadan hon kommit. Hon medtog en yngling från trakten, och denne återvände efter några år till hembygden med sällsamma berättelser från sin äfven-

Skriv endast på denna sida!

M. 9090:14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tyrliga färd. - Enligt folkets föreställning hade naturligtvis deras herskarinna blifvit djäfvulens byte. - Detta är hufvud-innehållet af sägnen, som ej bevarat några detaljer. Vi vilja tillse, hvad grund den kan hafva i verkligheten och söka belysa den af historien.

Sägnen tyder ovedersägligen på den katolska reaktionens tid på Johan III:s och Sigismunds dagar. Den stolta husfrun var säkerligen af polsk härkomst. Härpå syftar berättelsen om hennes besynnerliga utseende och klädedrägt, den tendens till lifegenskap, som sägnen antyder i hennes hårdhet mot sina underhafvande och den blinda lydnad hennes tjänare visade henne. Också finnes i gamla handlingar å gården en fru Anna Krakowitz nämnd bland egarna till gården. Det lider sålunda intet tvifvel, att denna sägen eger en verklig grund, fast den sedan blifvit utsmyckad af fantasien och traditionen. Att denna kvinnas och hennes omgifnings plötsliga försvinnande skulle gifva anledning till åtskilliga gissningar och föreställningar, var ju naturligt; man besinne, att allmogen ännu idag är alltför böjd för en mystisk tolkning af problem, som den ej kan lösa. Egendomligt är dock, att hennes gudstjänst kunde förefalla så besynnerlig, då man besinnar, att blott en generation hunnit försvinna, sedan den katolska gudstjänsten i Sverige afskaffades. - Af sägnen kan man sluta, att ej några omvändningsförsök på denna punkt

Skriv endast på denna sida!

M. 9090:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blifvit gjorda. Den katolska damen framställes såsom undvikande beröring med traktens befolkning. Man kan ej efter sägnen sluta till någon förbindelse med den jesuitiska propaganda, som vid tiden för vår sägen var verksam att spinna sin ränker i vårt fädernesland, huru troligt detta för öfrigt kan synas vara. Anmärkningsvärt är, att det gamla godset tillhört Spam(?) släkten (memento Erik Spam död 1600).

Fastän sägnen väl ej är af synnerligt historiskt intresse, har jag dock ansett den vara ett minne från det gamla Småland, som förtjänar någon uppmärksamhet.

(Föredrag i föreningen för Smålands minne d. 31 Mars 82)